

Proizvođačke organizacije jamstvo razvoja

**STOČARSKA
PROIZVODNJA:**
SEKTOR GOVEDINE I TELETINE,
MLJEKA I MLIJEČNIH
PROIZVODA, SVINJETINE,
OVČETINE I KOZLETINE, JAJA,
MESA PERADI I PČELARSKIH
PROIZVODA

BILJNA PROIZVODNJA: ŽITARICE,
ŠEĆER, SJEMENA,
MASLINOVO ULJE I STOLNE
MASLINE, LAN I KONOPLJA,
VOĆE I POVRĆE, PRERAĐEVINE
OD VOĆA I POVRĆA, VINO,
ŽIVO DRVEĆE I DRUGE BILJKE,
LUKOVICE, KORIJENJA I SLIČNO,
REZANO CVIJEĆE, UKRASNO
LIŠĆE I DUHAN

sadržaj:

Andreja Martonja
Hitrec govori o pravilima
i prednostima koje
donose proizvođačke
organizacije >10

**Za administrativne
i režijske troškove i
do 100 tisuća eura
godišnje >11**

**Kako do potpora iz
strukturnih fondova
EAFRD-a i EAFG-a >11**

Dva primjera
iz prakse >12

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

**Sljedeći broj biltena Poljoprivreda -
savjeti za uspjeh izlazi u veljači**

Andreja Martonja Hitrec, voditeljica Službe za bilinogojstvo Ministarstva poljoprivrede

Za uhodavanje proizvođačkih organizacija do 500.000 eura

Iako poljoprivrednici udruženi u proizvođačke organizacije mogu dobiti izdašne potpore iz europskih fondova, ali i proračuna RH, do sada su osnovane tek dvije koje pokrivaju sektor mlijeka i voća

Osnovna svrha osnivanja proizvođačkih organizacija je jačanje njihove tržišne pozicije, zbog čega hrvatski poljoprivrednici još nisu prepoznali taj model?

Unatoč dobroj polaznoj osnovi, kao što su klimatski, pedološki i hidrološki potencijali za poljoprivrednu proizvodnju, proizvođači u Hrvatskoj u malom broju se odlučuju na udruživanje svojih potencijala i tako ostaju izloženi negativnom utjecaju visokih ulaznih troškova, neuređene infrastrukture te nedostatnih skladišnih i logističkih kapaciteta što onda utječe na slabu koncentraciju proizvoda i loš plasman na tržištu.

Udruživanje se nameće kao korak kako bi u uvjetima tržišne ekonomije iskoristili ne samo prirodne i ljudske potencijale već i financijsku pomoć koja se nudi iz fondova Europske unije i državnog proračuna Republike Hrvatske kako bi unaprijedili svoju proizvodnju te višom kvalitetom i dovoljnim količinama svojih proizvoda postigli konkurentnost na tržištu. Povećanjem kvalitete proizvoda i njegovim koncentriranjem na policama trgovina jača pozicija proizvođača na tržištu i njihova pregovaračka snaga s trgovačkim lancima.

Kako bi motivirala proizvođače da krenu u postupak osnivanja proizvođačkih organizacija, Europska unija nudi potpore za osnivanje i administrativno vođenje proizvođačkih organizacija, čiji se godišnji iznos kreće do 100.000 eura, što znači da u periodu od pet godina, koliko najduže iznosi period sufinanciranja za ovu vrstu potpore, mogu dobiti najviše do 500.000 eura.

Očekivalo bi se da su vrlo izdašne potpore snažan motiv za udruživanje, je li možda postupak prekomplikiran, pruža li Ministarstvo poljoprivrede dostatnu pomoć?

Jedan od osnovnih faktora slabog udruživanja proizvođača u Hrvatskoj leži u nepovjerenju prema udruživanju, koje vuče korijene iz prošlih vremena kada proizvođači udruženi po zadružnom principu nisu uspijevali ostvariti svoja prava. Sam postupak udruživanja proizvođača i osnivanja proizvođačke organizacije zahtijeva dosta rada i stručnih znanja.

U brojnim državama članicama u postupku priznavanja proizvođačkih

▶▶ ZAPOSLENICI
MINISTARSTVA
POLJOPRIVREDE
MORAT ĆE SE PRILAGODITI
KAKO BI PRUŽILI
MAKSIMALNU POMOĆ
PROIZVOĐAČIMA, USMJERILI
IH I EDUCIRALI KAKO ŠTO
BOLJE PLASIRATI PROIZVODE

Andreja Martonja Hitrec

ANTO MAGZAN/PIXSELL

organizacija i izrade njihovih poslovnih planova veliku ulogu igraju upravo državne i javne institucije koje svojim savjetima pružaju pomoć proizvođačima kako bi im olakšali proce-

duru priznavanja i iznalaženja načina za korištenje potpora. U tom smislu i zaposlenici Ministarstva poljoprivrede kao i ostalih državnih i javnih institucija koje obavljaju poslove vezane uz poljoprivrednu proizvodnju bilo na državnoj ili lokalnoj razini morat će se prilagoditi kako bi pružili maksimalnu pomoć proizvođačima, usmjerili ih i educirali kako što bolje plasirati svoje proizvode ne samo na domaćem nego i na inozemnim tržištima.

Za što se sve mogu osnovati proizvođačke organizacije, je li moguće udruživanje više proizvođača?

Mogu se osnovati u svim sektorima od biljne proizvodnje, poput žitarica i šećera, voća i povrća preko maslinovog ulja i stolnih maslina, vina, duhana do sektora stočarske proizvodnje poput govedine i teletine, mlijeka i mliječnih proizvoda, svinjetine, mesa perad i pčelarskih proizvoda do šumarstva. Važno je napomenuti kako je no-

va zajednička poljoprivredna politika omogućila udruživanje proizvođača iz različitih sektora i osnivanje proizvođačkih organizacija što znači da se recimo, proizvođači voća i povrća mogu udružiti u proizvođačku organizaciju zajedno sa proizvođačima mlijeka i mliječnih proizvoda ili proizvođači žitarica sa proizvođačima pčelarskih proizvoda.

Najveća organiziranost proizvođača je u poljoprivredno najrazvijenijim državama članicama u kojima su zadruge prerasle u proizvođačke organizacije koje imaju dominantan položaj na tržištu, pa tako postotak proizvođača udruženih u proizvođačke organizacije u Nizozemskoj i Belgiji iznosi oko 90 posto, slijedi Irska sa preko 70 zatim Švedska, Njemačka i Češka kao nova država članica sa 60 posto. Treba reći da je raspodjela pomoći Europske unije proizvođačkim organizacijama asimetrična, što znači da se potpora povećava kako se povećava vrijednost proizvodnje stavljen na tržište.

Što su osnovni kriteriji koje mora zadovoljiti neka proizvođačka organizacija i po kojim se principima oni određuju?

Proizvođačka organizacija je pravna osoba koja je osnovana na inicijativu proizvođača koji proizvode jedan ili više proizvoda koje stavljaju na tržište.

Dakle, u pravnom smislu proizvođačka organizacija može biti poljoprivredna zadruka, udruga, društvo s ograničenom odgovornošću, dionička društva i slično.

Da bi bila priznata od Ministarstva poljoprivrede na području na kojem djeluje proizvođačka organizacija mora imati minimalan broj članova i/ili pokriti minimalni obujam ili minimalnu vrijednost utržive proizvodnje te statutom urediti međusobna prava i obveze svojih članova. To konkretno znači urediti pravo na odlučivanje pojedinog člana kako bi se izbjegla zlouporaba ovlasti ili utjecaja jednog ili više članova, primjenjivati pravila usvojena od proizvođačke organizacije, pripadati samo jednoj organizaciji te plaćati dogovorene novčane doprinose.

Svaka država članica ima pravo na nacionalnoj razini definirati minimalne kriterije za priznavanje proizvođačke organizacije pa se tako minimalni broj članova u sektoru voća i povrća kreće od pet članova, u najvećem broju država članica iznosi do 40 članova, kao što je u Belgiji. Isto tako minimalna vrijednost utržive proizvodnje kreće se od 100.000 eura na Malti i Bugarskoj do 25 milijuna eura u Nizozemskoj.

Jedan projekt ne može se financirati iz dva izvora

Potpore je moguće dobiti kroz europske fondove za jamstva (EAGF) i ruralni razvoj (EAFRD), isključuju li se one međusobno?

Potpore se mogu dobiti ne samo iz EAGF i EAFRD već i iz proračuna RH, no generalno pravilo je da se isti projekt ne može financirati iz dva izvora što znači da za istu aktivnost (sufinanciranje najma prostora, plaća, nabavu uredske opreme) proizvođači ne mogu koristiti potporu i u okviru Mjere 9 iz EAFRD i u okviru državne potpore iz proračuna RH. Za razliku od toga istovremeno se mogu povlačiti sredstva iz više fondova, ali za različite projekte ili aktivnosti.

FOTOLIA

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD) od 2015.

Mjera 4 Raspoložive potpore u rasponu su od milijun do pet milijuna eura

Poljoprivrednici kroz proizvođačke organizacije za modernizaciju gospodarstava i povećanje konkurentnosti mogu povući izdašne potpore

Proizvođačke organizacije u nacionalnom Programu ruralnog razvoja kroz Mjeru 4 mogu dobiti potporu za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva te za preradu, plasman i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda. Kod ulaganja u poljoprivredna gospodarstva potpore se mogu dobiti za restrukturiranje, modernizaciju i povećanje konkurentnosti te za zbrinjavanje stajskog gnojiva radi smanjivanja štetnog utjecaja na okoliš. Potpora iznosi 50% od prihvatljivih troškova, iznimka su ulaganja vezana uz Nitratnu direktivu kada iznosi 75%.

Potpore je moguće povećati za dodatnih 20% radi li se o mladim poljoprivrednicima, zajedničkim i integriranim projektima, ulaganjima u planinska i područja sa značajnim prirodnim ograničenjima te za ostala po-

dručja s posebnim ograničenjima, za ulaganja povezana sa agroekološkim i klimatskim djelatnostima i ekološkom poljoprivredom. Potpora ima limit, ne smije prijeći 90% ukupno prihvatljivih troškova.

Maksimalan iznos potpore za restrukturiranje, modernizaciju i povećanje konkurentnosti poljoprivrednog gospodarstva je 2 milijuna eura po projektu osim za kupnju mehanizacije kada iznosi milijun eura. Za sektor voća i povrća, mlijeka, svinjetine i peradi potpora po projektu može biti 3 milijuna, a za integrirane i zajedničke projekte čak 5 milijuna eura. Za zbrinjavanje stajskog gnojiva maksimalna

potpora je milijun eura. Dobra vijest je da nema ograničenja u broju projekata i ukupnom iznosu po projektu u programskom razdoblju koje završava 2020. godine.

I kod ulaganja u preradu, plasman i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda osnovna potpora iznosi 50% od prihvatljivih troškova uz mogućnost dobivanja dodatnih 20 posto. Uvećana potpora može se dobiti za ulaganja koja provode udruženja proizvođačkih organizacija i ulaganja unutar Europskog inovacijskog partnerstva (EIP).

Maksimalni iznos potpore za povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednih proizvoda je 3 milijuna eura po projektu osim za građenje i/ili opremanje objekata za preradu mesa i mlijeka kada potpora iznosi 5 milijuna eura. Najveći iznos potpore za ulaganja u obnovljive izvore energije je milijun eura po projektu. Ni ovdje potpora ne smije prelaziti 90% odobrenih troškova. Ni ovdje nema ograničenja u broju projekata i ukupnom iznosu do 2020.

**MAKSIMALNA
POTPORA IZ
EAFRD-A DO
2020. GODINE PO POJEDINOM PROJEKTU MOŽE
DOSEGNUTI DO 90 POSTO
OD UKUPNO PRIHVATLJIVIH
TROŠKOVA**

naglasci

ZAŠTO OSNOVATI PROIZVOĐAČKU ORGANIZACIJU

Udruživanje u proizvođačke organizacije donosi brojne prednosti počevši od zajedničkog korištenja resursa bilo da je riječ o savjetodavnim, pravnim ili računovodstvenim uslugama, ali i opremom za proizvodnju te objektima za skladištenje i pripremu proizvoda za tržište. Zajedništvom se postiže stabiliziranje cijena i snižavanje troškova što povećava konkurentnost.

Proizvođačke organizacije potpore mogu dobiti iz tri izvora: Europskog poljoprivrednog fonda za jamstva (EAGF), Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) i Državne potpore iz proračuna RH. Proizvođačka organizacija mora biti pravna osoba, a može biti registrirana kao poljoprivredna zadruga ili društvo s ograničenom odgovornošću ili kao dioničko društvo.

Kroz nacionalne zakone određuju se minimalni uvjeti za priznavanje proizvođačkih organizacija. U sektoru mljekarstva proizvođačka organizacija mora imati najmanje pet članova koji su u prethodnoj godini zajedno proizveli najmanje 3 tisuće tona mlijeka. I u voćarstvu je uvjet pet članova uz godišnji promet pet milijuna kuna, a kod maslinarstva 30 članova koji 75 posto svoje proizvodnje na tržište moraju plasirati kroz proizvođačku organizaciju. Svaka proizvođačka organizacija mora imati statut i trogodišnji poslovni plan.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA FINANCIRA PLAĆE I HLADNI POGON

Kroz Mjeru 9 nacionalnog programa ruralnog razvoja moguće je financiranje režijskih troškova i odobrenih poslovnih planova proizvođačkim organizacijama priznatim u razdoblju od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020. godine.

Intenzitet potpore:

1. godina 10 % vrijednosti utržene proizvodnje
2. godina 9 % vrijednosti utržene proizvodnje
3. godina 8 % vrijednosti utržene proizvodnje
4. godina 7 % vrijednosti utržene proizvodnje
5. godina 6 % vrijednosti utržene proizvodnje

Potpore je ograničena na maksimalni iznos od 100.000 eura godišnje, odnosno do maksimalno 500.000 eura kroz svih pet godina prilagodbe. Namijenjena je financiranju sljedećih troškova: za najam prostora, nabavku uredske opreme (uključujući hardver i softver), za plaće administrativnom osoblju, te ostale režije kao i za pokriće troškova eventualnih pravnih i upravnih postupaka s kojima se u svojim aktivnostima mogu suočiti proizvođačke organizacije.

Europski poljoprivredni fond za jamstva (EAGF) od 2014.

Iz EAGF-a potpore i za nove plastenike

FOTOLIA

Široka lepeza Potpore pokrivaju troškove sajмова do istraživanja novih proizvoda

Neki od ciljeva koje Europska komisija želi ostvariti preko EAGF-a jesu planiranje proizvodnje prema potrebama tržišta, unapređenje kakvoće i tržišne vrijednosti proizvoda uz očuvanje okoliša do sprečavanja i upravljanja krizama. Za odobrene operative programe potpora iz EAGF-a može iznositi do 50 posto od priznatih troškova, a sve raspoložive potpore razvrstane su kroz šest mjera. Novac je tako mo-

guće dobiti za kupnju opreme za pripremu tla, za izgradnju staklenika i plastenika, za ulaganja u navodnjavanje, opremu za pakiranje i skladištenje voća i povrća. Potpore se mogu dobiti i za ulaganja u hladne komore, za zadržavanje certifikata te za kupnju opreme za zaštitu od tuče i leda.

EAGF pokriva i troškove informatizacije, izlaganja na sajmovima, promociju marke proizvođačke organizacije, stvaranje novih proizvoda

i kreiranje internetske stranice. Potpore se daju za istraživanje i eksperimentalnu proizvodnju voća i povrća, ali i za povlačenje proizvoda s tržišta, za zelenu berbu ili neubiranje plodova, za testiranje navika potrošača te za troškove osnivanja i spajanja proizvođačkih organizacija. Potporu je moguće dobiti i za obuku o računalnim programima te za dijagnozu održivog razvoja proizvođačke organizacije.

Iskustva prvih proizvođačkih organizacija poljoprivrednika u RH

Nedostatak hladnjača namjeravaju riješiti kroz prvi natječaj iz programa ruralnog razvoja, dokumentacija je već pripremljena

Poljoprivredna zadruga "Zagrebački voćnjaci" zahtjev za (pre)registraciju u proizvođačku organizaciju dala je u veljači 2014., a rješenje je dobila već u prosincu. Postojanje potrebne infrastrukture kroz "Distributivni centar za voće i povrće" osnovan 2008. od strane Zagrebačke županije, grada Velike Gorice i PZ "Zagrebački voćnjaci" bila je dobra odskočna daska za tako kratak rok što je rekord i u europskim okvirima, iznosi upravitelj Hrvoje Bunjevac.

Na razini EU uglavnom su, kaže, prvo osnivanje proizvođačke grupe koje su se kroz razdoblje od 5 godina pripremale za prijelaz u proizvođačku organizaciju, no kako je EU proizvođačke grupe ukinula 2013. hrvatski poljoprivrednici su i tu zakinuti. Postupak priznavanja iznimno je zahtjevan, najbliži je prijavama za pretprijetne fondove, ističe Bunjevac i dodaje kako su oni zapravo probijali 'led' jer su prva proizvođačka organizacija u sektoru voćarstva pa nisu mogli učiti na tuđim iskustvima.

"Zagrebački voćnjaci" okupljaju 21 člana, svi su proizvođači voća i to jabuka, jagoda, kruške, šljive, trešnje, nektarine i breskve. Sadašnja proizvodnja odvija se na 150 hektara plantažnih nasada i godišnje kroz zadrugu plasiraju 2.600 tona ukupne vrijednosti 15 milijuna kuna. Kontinuirano rade na stvaranju kvalitetne tržišne pozici-

Hrvoje Bunjevac,
upravitelj Zadruga
Zagrebački voćnjaci

je. Uspjeli su, proizvodnju plasirati kroz četiri trgovačka lanca u RH, a oko 400 tona jabuka izvoze u Austriju, Italiju i Sloveniju.

Veliku pozornost daju kakvoći proizvoda što su kupci prepoznali i otvorili kanale za rast. Mogućnosti povećanja prodaje višestruke su, no glavni problem je nedostatak kvalitetnih hladnjača. "Kupci voće žele kroz cijelu godinu, a ne samo

prvih pet-šest mjeseci nakon berbe," kaže Bunjevac. Zbog toga se u partnerstvu s Distributivnim centrom, čije kapacitete sada koriste namjeravaju javiti na prve natječaje iz programa ruralnog razvoja. Dokumentacija je gotova za ULO hladnjaču kapaciteta 2700 tona. Planiraju i nove hektare voćnjaka s modernim sortimentom i infrastrukturom.

"Dobivanjem statusa proizvođačke organizacije dolazimo u poziciju da zadruga, a i svaki pojedini član pri prijavi na EU natječaje dobiva dodatnih 20 posto potpora, dakle ne samo redovnih 50 posto povrata investicije, nego povrat raste na 70 posto," ističe Bunjevac. EU je model proizvođačkih organizacija odabrala kao svoj odgovor globalizaciji. Proizvođačke organizacije nužno su korak u okupljanju i organiziranju proizvodnje, a kroz poticaje koje članstvo ostvaruje dobiva se dodatna konkurentnost, ističe Bunjevac i poziva na osnivanje novih proizvođačkih organizacija.

U Dravi ne skrivaju nezadovoljstvo što s mljekarskom industrijom i državnom administracijom još nema partnerske suradnje

Iza prve proizvođačke organizacije, a osnovana je u sektoru mljekarstva, jednogodišnje je iskustvo. Dva dana uoči isteka 2013. u Molvama je 130 farmara iz četiri županije, s ukupnom proizvodnjom oko 11 tisuća tona mlijeka osnovalo proizvođačku organizaciju Drava. Za predsjednika je izabran Nikola Pajek. "Konačno smo u poziciji da mlijeko prodajemo kome i kako želimo. Udruženi u pregovorima sa mljekarskom industrijom i državnom administracijom bolje ćemo braniti interes članstva," kazao je tada Nikola Pajek.

Što se u međuvremenu događalo, koliko je Drava osnažila svoje redove i nametnula se u pregovorima s mliječnom industrijom i državnom administracijom? Članstvo je naraslo na 232 proizvođača s ukupnom proizvodnjom oko 18 tisuća tona mlijeka. Mjesečno u prosjeku prihvate 2-3 zahtjeva za članstvom što je, smatra Pajek, dobar trend. Iako se i godinu dana nakon osnutka još uvijek suočavaju s brojnim problemima farmeri ipak sve više uviđaju značaj proizvođačke organizacije.

Sve aktivnosti, iznosi, i dan danas financiraju isključivo iz članarine, uz manju potporu lokalnih vlasti, iz državnog proračuna nisu dobili ni kunu. Otkriva i kako suradnja ni sa mliječnom industrijom ni sa administracijom iz Ministarstva poljoprivrede još

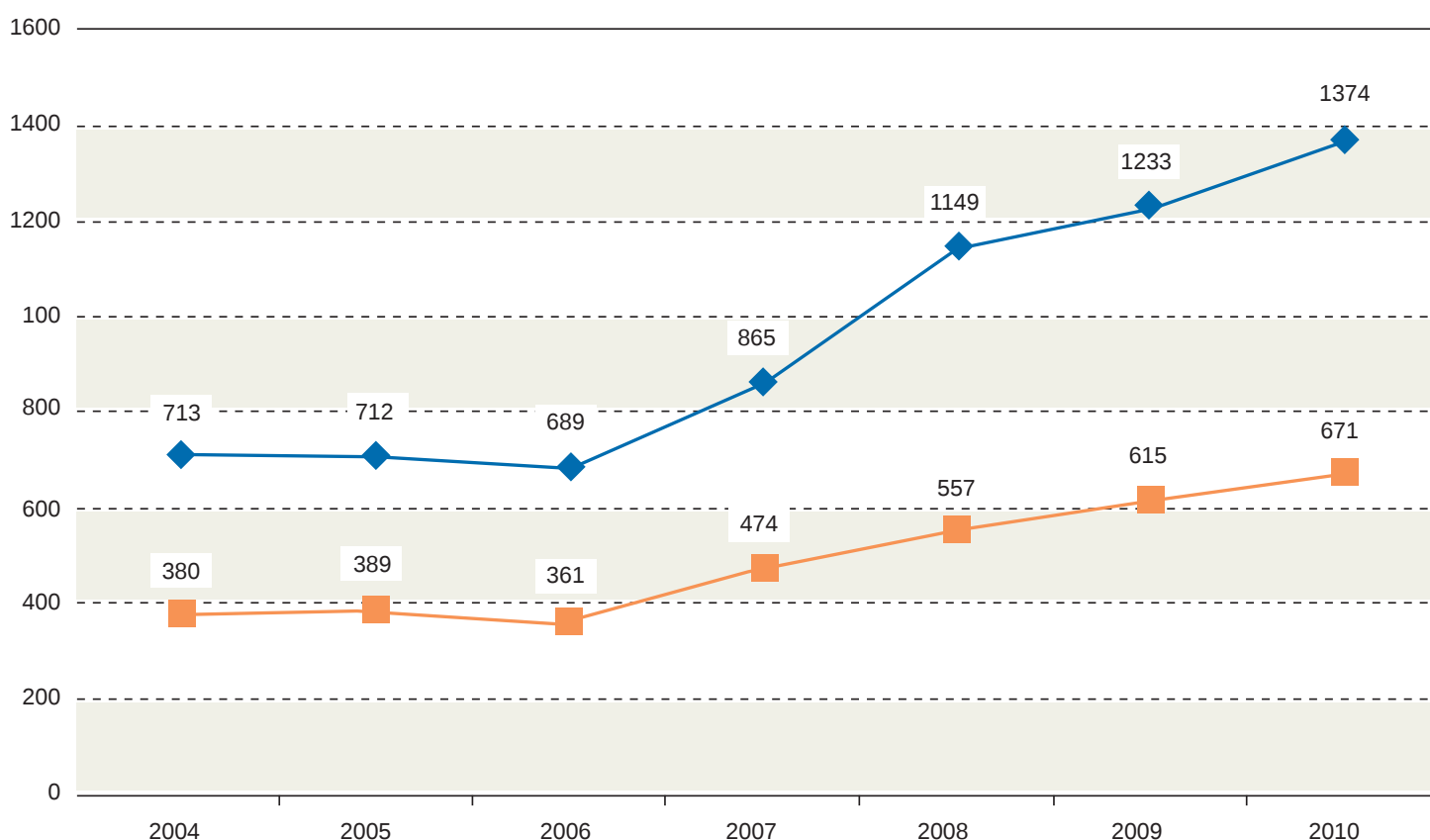
Nikola Pajek, predsjednik
proizvođačke
organizacije Drava

uvijek nije dignuta na partnersku razinu.

Direktive EU i (pod)zakonski akti RH, pojašnjava, traže da ugovori između proizvođačke organizacije i otkupljivača te između svakog pojedinog farmera i mljekare moraju biti zaključeni u pisanom obliku prije početka isporuke mlijeka u otkup. U ugovoru mora biti jasno određena ne samo otkupna cijena za isporučeno mlijeko već i

količina sirovog mlijeka koje može i/ili mora biti isporučeno u određenom roku, trajanje ugovora koji može biti zaključen na (ne)određeno vrijeme, ali ne kraće od šest mjeseci uz navođenje klauzule o otkazivanju te detalji o razdobljima i načinu plaćanja, sakupljanja i isporuke sirovog mlijeka kao i pravila u slučaju više sile.

"Svih tih detalja nažalost i dalje nema u našim ugovorima. Mljekare se ponašaju drsko, otkupna cijena nije ispregovarana već je nametnuta od mljekara zbog čega hrvatski farmeri godišnje gube oko 133 milijuna kuna," tvrdi. Ministarstvu poljoprivrede zamjera na suzdržanosti što pogoduje industriji mlijeka. Od ministarstva je zatražio neka provede nadzor ugovora, no to se još nije dogodilo. Upozorava i da su hrvatski (pod)zakonski akti još uvijek neusklađeni s EU direktivama što stvara dodatne probleme. "Valjda je ipak riječ o 'porođajnim' problemima koji će uskoro biti riješeni," ne gubi nadu Pajek.

S visokim potporama protiv trgovaca

Europska unija prvi model proizvođačkih organizacija uvela je za voće i povrće 1996. kao odgovor na sve veću koncentraciju na strani potražnje. Naime, moćni trgovački lanci sve više su udjele u prometu voćem i povrćem otimali od (vele) tržnica. Od tada na razini EU kontinuirano se izdvajaju značajna sredstva za poticanje udruživanja proizvođača u osnaživanju njihove pozicije u tržišnoj utakmici. Samo u razdoblju 2004./2010. potpore su rasle sa 1,09 milijardi eura na 2,05 milijardi. Najveći stupanj udruživanja, iznad 50 posto imaju Nizozemska, Belgija i Češka.

Ukupni izdaci (u mil. EUR) iz operativnih fondova proizvođačkih organizacija

financijska pomoć Europske unije u okviru EAGF